

MİLLİ İNKILAP DERGİSİNDE YAHUDİLERİN TEMSİL BİÇİMLERİ VE TRAKYA OLAYLARI'NA ETKİSİ

Ozan DOĞAN

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Özet

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanından sonra tatbik edilen sosyo-ekonomik hayatın Türkleştirilmesi politikası 1920'ler ve 30'lar boyunca çeşitli toplumsal olayların yaşanmasına kaynaklık etmiştir. 1934 yılında Trakya'nın çeşitli il ve ilçelerinde Yahudi toplumuna yönelik şiddet olayları da esasen bu bağlamda gerçekleşmiştir. Bu makalede "Trakya Olayları" olarak anılan şiddet dalgasına Milli İnkılap dergisinin nasıl etki ettiği tartışılmış; derginin sayfalarında yankılanan Yahudi temsillerinin ve ötekileştiren söylemin boyutları sorunsallaştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Milli İnkılap Dergisi, Trakya Olayları, Antisemitizm, Yahudi Karşıtlığı, Türkleştirme Politikaları, Erken Cumhuriyet Dönemi, Söylem Analizi.

Giriş

Medya bir başına haber ve bilgi paylaşım platformu değildir. Medya aynı zamanda belirli bir konu etrafında kamuoyunun oluşturulmasına, toplumsal temsillerin kurulmasına ve yapılandırılmasına da katkıda bulunan etkili bir araçtır. Belki de bu nedenle medyanın çalışma ilkeleri ve buna bağlı olarak iktidarla kurduğu ilişki hemen her dönem tartışma konusu olagelmıştır. Bu ilişki biçimini sorunsallaştıran Scott Armstrong medyanın kesinlikle yönetici sınıfa hizmet ettiği görüşündedir. Armstrong'a göre, hükümet ve medya, haberleri birlikte şekillendirir, sansürler ya da hassas konularda oto sansürü devreye sokar.¹ Bu durum medyanın bileşeni olan (ve konumuz özgülünde değerlendireceğimiz) yazılı basın için de geçerlidir çünkü gazeteci öncelikle doğrudan veya dolaylı bir gözlemcidir ama aynı zamanda olayları belli bir görüşe, duyguya, yargıya göre değerlendiren, yorumlayan kişidir. Gazeteci; içerikleri oluştururken olaya ilişkin bilgileri seçer, örgütler, gazetenin siyasi tutumuna göre şekillendirir.² Söz konusu "şekillendirme" eyleminin gazetenin yahut derginin sütunlarına yansıma biçimi medya-iktidar ilişkisinin vesikası niteliğindedir. Michael Parenti, "Medya Kaytıyor" başlıklı makalesinde bu hususları çeşitli başlıklar altında inceler. Parenti'nin ele aldığı başlıklardan bir tanesi de "şekillendirme"dir. Parenti'ye göre şekillendirme; haberlerin verilmiş biçimiyle, kendilerine ayrılan yerin boyutuyla, haberlerin yayınlandığı yerle, sunuş tonuyla, başlıklar ve fotoğraflarla sağlanır.³ Bu bakımdan yazılı basına ait ürünleri incelerken titiz bir çalışma yapılması gerekmektedir. Zira okuyucuya aksettirilmek istenen duygu kimi zaman bir noktalama işaretiyle, kimi zaman bir sıfatla, kimi zamansa bir görselle sağlanabilir. Bu nedenle gerçeği kılıfa sokmak ihlal etmekten daha etkilidir⁴ çünkü değişime uğratılmış olaylar, insanların üzerinde kafa yorduğu ve kendi aralarında konuştuğu konular haline gelir; giderek gündemleşir ve aslının yerini alır. Jean Baudrillard'ın deyişimiyle simülakr haline gelir.⁵ Yazılı basın sadece kolektif temsilleri üretmekle sınırlı kalmaz, bununla birlikte toplumsal tahayyülü ve kolektif belleği de şekillendirir. Toplumsal temsiller bireylerin toplumsal pratiklerini, edimlerini, ilişkilerini yönlendirmede büyük önem taşır. Başka bir deyişle toplumsal temsiller, bireylerin kendilerini çevreleyen toplumsal ortam içinde yer bulabilmesi ve gündelik yaşamını idame ettirebilmesi için eylemlerine yön veren işaretçilerdir. Temsillerin anlam örüntülerini kodlayan ise tahayyüldür.

¹ Scott Armstrong, "Sansür Hileleri", *Gerçekler Nasıl Karartılıyor? Medya ve Savaş Yalanları*, Yordam Kitap, İstanbul, 2007, s.27-28.

² Daniel Cornu, *Journalisme et vérité, L'éthique de l'information*, 2009.

³ Michael Parenti, "Medya Kaytıyor", *Gerçekler Nasıl Karartılıyor? Medya ve Savaş Yalanları*, Yordam Kitap, İstanbul, 2007, s. 54.

⁴ Michael Parenti, a.g.e., s.54.

⁵ Simülakr, gerçeklik olarak algılanmak isteyen görünüm demektir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Jean Baudrillard, *Simülakrlar ve Simülasyon*, Doğu Batı Yayınları, Ankara, 2011.

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanından sonra iktidarın tahayyül retorikleri esasen Türk ulusal kimliği etrafında şekillenmiş ve sosyo-ekonomik hayatın Türkleştirilmesi nosyonuyla görünür olmuştur.⁶ 1934 yılında Trakya'nın çeşitli yerlerinde Yahudi toplumuna yönelen ve tarihe "Trakya Olayları"⁷ olarak geçen şiddet dalgası da bu kapsamda değerlendirilebilecek emareler sunmaktadır. Olaylar yaşanmadan önce yayımlanmaya başlanan Milli İnkılap dergisi, Türkleştirme politikaları kapsamında Yahudi toplumuna yönelen yıkıcı bir söylem düzeni oluşturmuştur. Bu nedenle dergi, Trakya Olayları'nı ele alan çeşitli kitap ve makalelerde, olayların müsebbipleri arasında gösterilmiştir. Bu makalede ise Trakya Olayları'ndan ziyade Milli İnkılap dergisinin "anlam dünyası" sorunsallaştırılmıştır. Dergide, Yahudi aleyhtarlığının hangi söylemlerle görünür olduğu, düşman figürlerinin nasıl yaratıldığı ve kitlesel şiddete uzanan yolda "ortak anlam dünyasının" nasıl şekillendirildiği tartışılmıştır. Bu kapsamda derginin söylem repertuarı analiz edilerek hem dönemin genel özelliklerine hem de iktidarın tahayyül retoriklerine projeksiyon tutulmuştur. Makale, Milli İnkılap dergisinin altı sayısı ile sınırlanmış fakat derginin gelişim seyrini takip etmek bakımından 1933 yılında toplam altı sayı yayımlanmış olan İnkılap dergisi de incelemeye dahil edilmiştir.

Milli İnkılap Dergisi: "Taşkın Milliyetçi Siyasi Mecmua"

Milli İnkılap dergisi 1934 yılında Cevat Rifat Atilhan (1892-1967) tarafından İstanbul merkezli olarak yayımlanmaya başlamıştır. 1 Mayıs 1934-15 Temmuz 1934 arasında toplam altı sayı yayımlanan dergi, Trakya Olayları'nın yaşanmasında pay sahibi olduğu gerekçesiyle, 7 Temmuz 1934'te, İçişleri Bakanlığı'nın aldığı kararla kapatılmış; buna karşın 15 Temmuz'da sekiz sayfadan ibaret olan altıncı sayısını yayımlamıştır.

"*Taşkın milliyetçi siyasi mecmua*" ibaresiyle çıkan Milli İnkılap, 1 Mayıs 1934 tarihinde yayımlanan ilk sayısında, "*Bu vatanda asırlarca kan döken tam ve temiz kanlı Türk evlatlarının iktisadi ve hayati menfaatlerini istismar eden teşekküllere şiddetle aleyhtar olduğunu*" söylemiş ve bütün sayfalarını tespit ettiği "iç düşmana" yani Yahudilere ayırmıştır. Nazi Almanya'sının, antisemit yayınların ve yazarların külliyyatından ziyadesiyle faydalanan dergi; "Yahudilerin gerçek yüzünü ifşa etme" gayesiyle onların tarihi, kültürel, sosyal ve ticari münasebetleri hakkında onlarca makaleye, habere ve karikatüre yer vermiştir.

Aslına bakılırsa Cevat Rifat Atilhan, Milli İnkılap serüveninin tohumlarını Nisan 1933'te İzmir'de yayımlanan İnkılap dergisiyle atmıştır. İnkılap, altı sayı yayımlanmış ve "taşkın milliyetçi" olan Milli İnkılap'tan farklı olarak kendisini "siyasi, içtimai, edebi" bir dergi olarak tanıtmıştır. İnkılap dergisinin başyazarı ve genel yayın müdürü olan Atilhan, derginin "siyasi bölüm" başlığı altında Yahudi karşıtı yazılar yazmıştır. Atilhan, altıncı sayıda ise derginin sahibi ve başyazarı sıfatıyla karşımıza çıkmaktadır. Dergide yer alan Yahudi karşıtı yazılarda ekonomi ve Türk dili başlıkları ağırlık oluşturmuş; iktisadiyat köşesinde ise 1929 dünya ekonomik krizinin Türkiye'ye yansımaları ve halkın yaşadığı zorluklar fazlasıyla yer edinmiştir. Yahudi toplumu bu tablo içerisinde "milletin ekmeğini yiyip zengin olan" düşman figür olarak yansıtılmıştır.

İnkılap dergisinin "edebiyat köşesinde" bir ayrıntı dikkat çekicidir. Cevat Rifat Atilhan, şair Oktay Rıfat'ın amcasıdır. Büyük ihtimalle bu ilişkinin tesiriyle dergide Oktay Rıfat, Melih Cevdet ve Orhan Veli'nin şiirleri-öyküleri yer almıştır. Bu dönemde Oktay Rıfat ve Orhan Veli 19, Melih Cevdet ise 18 yaşındadır. Başka bir deyişle İnkılap dergisi aynı zamanda, edebiyatımızda önemli bir yeri olan şairlerin ilk ürünlerini de yayımlamıştır. 1930'lar Türkiye'sinde genç şairlerin şiirlerini ve öykülerini

⁶ Ahmet Yıldız, "Ne Mutlu Türküm Diyebilene" Türk Ulusal Kimliğinin Etno-Seküler Sınırları (1919-1938, İletişim Yayınları, İstanbul, 2010, s.273.

⁷ "(...) Trakyalı Yahudiler arasında "furtuna" olarak anılan hadise, 1934 yılının 21 Haziran günü önce Çanakkale, akabinde Edirne, Kırklareli, Tekirdağ vilayetlerinde ve bu vilayetlere bağlı ilçelerde yaşayan Yahudilerin ev ve mağazalarına karşı başlatılan yağma eylemi ile yöredeki Yahudi halkı tehdit ve tacizlerle korkutarak bölgeyi terk etmelerini sağlama teşebbüsüdür. Olaylar, Başvekil İsmet İnönü'nün 5 Temmuz 1934 günü TBMM'de yaptığı konuşmada hadiseyi tel'in etmesinin ardından kontrol altına alınacaktır. Olaylar bastırıldıktan sonra İstanbul'a kaçan Yahudilerden az sayıda bir bölümü evlerine geri dönecek, çoğunluğu ya Filistin'e göç edecek veya İstanbul'a yerleşecektir." Rıfat N. Bali, 1934 Trakya Olayları, Kitabevi, İstanbul 2008, s. 1.

yayımlama imkanı bulması şüphesiz kendileri açısından çok kıymetlidir. Sosyo-kültürel ortam da hesaba katıldığında genç şairlerin tercihinde fazlaca garipsenecek bir nokta bulunmayabilir lakin Yahudi toplumunu hedef alan kışkırtıcı yazıların “edebiyat”, “spor”, “fen”, “fotoğraf”, “moda” gibi köşelerin arasına serpiştirilmesi, derginin bu yolla söylemlerini daha geniş kesimlere ulaştırmak istediği fikrini akla getirmektedir.

İnkılap dergisi, Atilhan’ın Yahudi karşıtı dergicilik serüveninde başlangıç ve aynı zamanda Milli İnkılap’ta tanık olacağımız yıkıcı dilin daha düşük tonda bir temsili niteliğindedir. Lakin İnkılap’ta kullanılan dilin de adım adım sertleşmeye başladığı söylenmelidir. Örneğin, dördüncü sayıdan itibaren “taşkın milletperver mecmua” ifadesi kapağa taşınarak üslup biraz daha sertleşmiş ve Yahudi karşıtı yazılar daha fazla yer kaplamaya başlamıştır.

İnkılap ile Milli İnkılap arasında kalan zamanda Atilhan, *Der Stürmer* adlı antisemit derginin yayıncısı tarafından Almanya’ya davet edilmiştir. Aralık 1933’te Almanya’ya giden Atilhan, Nazi iktidarının önde gelen temsilcileriyle ve çeşitli antisemit çevrelerle çok sayıda temas gerçekleştirmiştir.⁸ Kimi kaynaklarda Atilhan’ın Hitlerle de tanıştığı aktarılmaktadır.⁹ Bu gezinin Atilhan’ı fazlasıyla etkilediği söylenebilir. Tam da bu noktada İnkılap ve Milli İnkılap dergilerine başvurulduğunda yaşanan değişim rahatlıkla gözlenmektedir. Örneğin Atilhan, 1934 Mayıs’ında Milli İnkılap’ı çıkarmaya başladığında, İnkılap dergisine serpiştirdiği bütün köşeleri atmış ve on altı sayfanın tamamını antisemitizme ayırmıştır. Zira Atilhan’a göre “*Milli İnkılap neşriyat sahasını dolduran edebi ve fantazi mecmuaların hiçbirisine benzemez. O; muayyen bir gaye ve iman ile*”¹⁰ çıkmaktadır. Derginin, yer verdiği reklamlar haricinde, bütün kapaklarını, arka kapaklarını, baş sayfalarını, orta sayfalarını, başlıklarını, ara başlıklarını, karikatürlerini Yahudi karşıtlığına ayırmış olması yayılan söylemlerin boyutunu göstermektedir. Bununla birlikte İnkılap yazılarında daha ziyade “antisemitizmin ne olduğu”, “Türkiye’de ne zaman ortaya çıktığı”, “neden önem arz ettiği” tartışılırken Milli İnkılap yazılarında propagandaya “eylem” çağrıları da eşlik etmiştir.

Milli İnkılap, okuma yazma oranının oldukça düşük olduğu bir dönemde yayımlanmıştır. Dahası gazete, dergi ve radyo gibi kitle iletişim araçlarına erişim imkanının da hayli kısıtlı olduğu söylenmelidir. Böylesi bir ortamda derginin yaydığı Yahudi karşıtı söylemlerin, Trakya’da cereyan eden olaylar üzerinde çok sınırlı bir etki uyandırabileceği akla uygun gelebilir lakin sadece altı sayı yayımlanmış bir derginin sayfalarına yansıyan çeşitli polemikler, bu etkinin pek de sınırlı bir karakter taşımadığına işaret etmektedir. Ek olarak dergi dikkatle incelendiğinde Trakya’daki okurlarına özel bir önem atfettiği görülmektedir. Örneğin derginin altı sayısında yer alan haber, yorum ve makaleler içerisinde Çanakkale, Edirne, Uzunköprü, Kırklareli gibi Trakya’da yaşanan olaylara sahne olmuş yerler bariz bir şekilde ön plana çıkmaktadır. Öte taraftan Trakya’nın çeşitli yerlerinden dergiye gönderilen okur mektupları ve yazıları, ekilen nefret tohumlarının kulaktan kulağa, odadan odaya, kahveden kahveye yayılarak geliştiğini göstermektedir. Bu iddiayı destekleyen bir kaç örnek de İnkılap dergisinden verilebilir. İnkılap dergisi, Eylül 1933’te yayımladığı altıncı sayısında “*Bayilerimizden bir rica*” başlığıyla şöyle bir duyuru yapar: “*İnkılap altı aydır muntazaman çıkıyor. Türkiye’nin her tarafına gidiyor ve seve seve okunuyor. Bugüne kadar Ankara’da AKBA müessesinden maada hiçbir bayi ne hesap ne de bir kuruluş göndermemiştir.*”¹¹ Bu duyurudan derginin kaç günde Türkiye geneline yayıldığı hakkında kesin bir bilgi edinemesek de derginin dağıtımda sorun yaşamadığı daha ziyade bayiler tarafından ödenmeyen paralardan şikayet ettiği anlaşılmaktadır.

⁸ Rıfat N. Bali, 1934 Trakya Olayları, Kitabevi, İstanbul, 2008, s.61. Ayrıca bkz. Mustafa Murat Çay, Cevat Rifat Atilhan – Askeri, Siyasi ve Fikri Yönleriyle-, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013, s 19.

⁹ Mustafa Murat Çay, Yahudi Casusu Suzi Liberman isimli kitabın önsözünü yazan M. Fazlı Akkaya’ya atf yaparak bu iddiayı dile getirir. Celil Bozkurt ise Yahudilik ve Masonluğa Karşı Cevat Rifat Atilhan isimli kitabında bu bilgiyi verir.

¹⁰ Milli İnkılap, 1934, sayı 1, s. 1.

¹¹ “Bayilerimizden Bir Rica”, İnkılap, 1933, sayı 6, s. 41.

Milli İnkılap Dergisi'nin Politik Perspektifi: "Kemalizmin Yurdunda Mein Kampf'ın Ruhunu Kuşanmak"

İktisatta ve sosyolojide hayali temsillerin gerçek olgular üretme yeteneğine sahip olduğu kabul edilir.¹² Hayal ile gerçek arasında ya da tahayyül ile eylem arasında organik bir ilişki vardır. Zira şiddet eylemi her şeyden önce bir düşünme edimidir. Yani zihin dünyasında bir öteki yaratarak onu kınama, itibarsızlaştırma, hiçleştirme tutumudur.¹³ "Ötekinin" gerçeğini bozarak yeniden üretmek ve "biz" in kuruluşuna kurban etmektir. "Biz" ve "öteki" arasındaki ilişkinin bozulması, gerginleşmesi ve giderek şiddet yoluna sürüklenmesinde tahayyül retorikleri önemli misyon üstlenir. Tahayyül retoriklerinde bir başına "öteki" yaratılmaz. "Biz" i harekete geçiren ortak anlam dünyası da üretilir. Şüphesiz bu anlam dünyasında farklı olana yer yoktur.

Milli İnkılap dergisinin toplumsal tahayyülleri ve bu bağlamda Türk milleti için ürettiği anlam dünyası, iktidarın ürettiği anlam dünyasından beslenmiştir. Bir bakıma dergi, tahayyül retoriklerini iktidarın hülyalarından almıştır. Bahsini ettiğimiz dönem, devletin ekonomik, sosyal, kültürel temellerinin kriz içerisinde olduğu bir dönemdir. Savaş yıllarının, yoksunlukların ve sonrasında 1929 dünya ekonomik krizinin bütün ağırlığıyla toplumun üzerine çöktüğü, özellikle maddi yaşamı felç ederek "biz" in hayali temellerini de kötürümleştirdiği bir dönemdir. Böylesi bir durumla karşı karşıya kalan iktidarlar genel olarak çözümü yeni bir tahayyül üretmekte bulur. Yeni tahayyül, kriz içerisinde kıvranan "biz" in dikkatini, üretilen bir düşman figür/temsil üzerinde toplama, yaratılan korku ortamında şok etkisi yaratma ve nihayetinde "düşmana" yönelen yıkıcı eylemle "biz" in hayali temellerini" sağlamlaştırma ereğiyle kurgulanır. Zira düşmana karşı "biz" haline gelmek iktidarlar açısından birçok bakımdan işlevseldir. Erken cumhuriyet döneminde iktidar birçok kez bu yöneme başvurmuş ve Türklerden teşekkür olan "biz" in karşısına aralıklarla çeşitli kesimleri çıkarmıştır. Ulusun birliğini ve temelini sağlamlaştırma gayesiyle "ötekinin" yok edilmesini gerekli görmüştür.

Şüphesiz ulusla birlikte ulusun tarihi de üretilmiş, resmileştirilmiştir. Mustafa Kemal 1930 yılında bir nutkunda "millet sözünden ne anlaşılmalıdır" diye sormuş ve şöyle bir tespit yapmıştır: *"Sözlerimin kolay anlaşılması için yine Türk milletine bakacağım; çünkü dünya yüzünde ondan daha büyük, ondan daha eski, ondan daha temiz bir millet yoktur ve bütün insanlar tarihinde görülmemiştir."*¹⁴ "Büyük ve temiz" milletin "biz" tahayyülü ile "biz" in "öteki" den arındırılması bu kodlar vasıtasıyla işlenmiş ve 1930'lara gelindiğinde ekonomik, sosyal, kültürel hayatı Türkleştirme politikaları sistematik bir hal almıştır. Bu yıllarla birlikte iktidar, savunusunu yaptığı toplumsal tahayyülün bağrından resmi ideolojisini doğurmuştur. Kemalist ideoloji, devletin kendisini yeniden ürettiği koşullarda, iktidarın hedef kitesini bir arada tutan çimento¹⁵ görevi üstlenmiştir. Bu süreç durağan ve tek düze değil oldukça karmaşık bir şekilde gerçekleşmiştir.

İktidar bu dönemde bir taraftan toplumu şekillendirmeye çalışırken diğer taraftan bu mühendisliği gerçekleştirecek kadroları yetiştirmiştir. Kemalist kadrolar ekonomiden sanata, eğitimin sağlığa, siyasetten günlük yaşama kadar bütün alanları Türkleştirmeye girişmiş, gerçekleşmesi istenen eylemlerin anlam örüntülerini kurgulamıştır. Bu söylemlerin kitlelere taşınmasında ise iletişim araçlarına kritik görevler tanımlanmıştır. Zira bu araçlar hem iktidarın konumunu sağlamlaştırmaya hem "biz" in ortak anlam dünyasını tesise hem de "ötekinin" etkisiz hale getirilmesine hizmet etmektedir. Jacques Semelin, şiddet eylemine geçişin üstündeki anlam çerçevesinin, daima ülkelerinin selameti adına durumun radikal çözümlerine girişen entelektüeller tarafından geliştirildiğini söyler.¹⁶ Bu entelektüelleri çeşitli meslek gruplarında yer alan "kimlik mühendisleri" olarak da tarif etmek mümkündür. Nitekim Milli İnkılap da "bilimsel", "ilmi gerçeklere" atıf yaparak Yahudi aleyhtarlığı konusunda "otorite" kabul edilen "bilim insanlarının" makalelerine yer vermiştir. Böylece okurun ulaşılması istenen fikre yani Yahudilerin ezelden beri "düşman", "kahpe", "yok edilmesi gereken bir

¹² Jacques Semelin, Arındırma ve Yok Etme: Katliam ve Soykırımın Siyasi Kullanımları, İletişim Yayınları, İstanbul, 2011, s. 74.

¹³ Jacques Semelin, a.g.e., s.23.

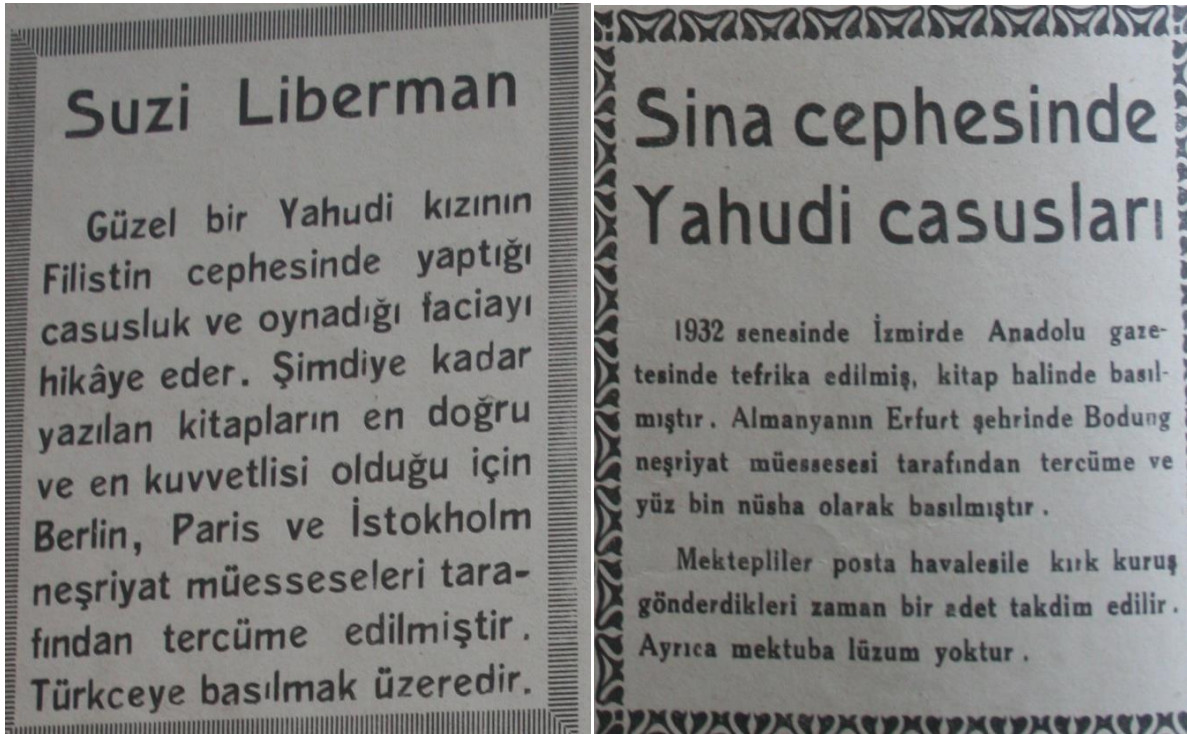
¹⁴ Atatürk'ün Bütün Eserleri, Cilt:23, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2008, s. 17.

¹⁵ Jacques Semelin, ideolojiyi bireyleri birbirine bağlayan çimento olarak tanımlar.

¹⁶ J. Semelin, a.g.e., s. 80.

böcek” olduğu fikrine “bilimsel çerçeve” kazandırılmak istenmiştir. Cevat Rifat Atilhan, Nihal Atsız gibi yazarlar ise “evrensel doğruları” halka taşımakla sorumlu “milli entelektüeller” olarak öne çıkmış ve Türk atasözlerini, deyimlerini, hikayelerini, tarihini kullanarak Yahudilerin “gerçek yüzünü” ifşa etmeyi görev edinmiştir. “Milli entelektüellerin” yazılarında “Yahudi gibi”, “Çıftılık etmek”, “Çıftı çarşısı”, “havraya benzemek”, “Yahudi’den yumurta alan içinde sarısını bulamaz” gibi söylemlere sıklıkla yer vermeleri; savaş yıllarına gönderme yaparak Türk’ün kahramanlıkları ile “Yahudi’nin kahpeliklerini” kıyaslamaları bu nedenledir. Bu yöntem, düşman figürlerinin üretilmesinde ve yaygınlaşmasında başvurulan en etkili yöntemlerden birisidir.

Atilhan, siyasi konjonktürün de etkisiyle, giderek etkili bir antisemit figüre dönüşmüş, yurtiçi ve yurtdışında fazlasıyla *takdir* görmüştür. Öyle ki Hitler Almanya’sının dahi ilgisine mazhar olmuştur. Dergide yayımlanan kimi ilanlar bu ilginin boyutları hakkında fikir vermektedir. “Şekil 1” başlığıyla yer verilen ilanlarda Atilhan’a ait olan iki kitabın tanıtımı bulunmaktadır. Kısa tanıtım yazılarında oldukça çarpıcı bilgilere ulaşılmaktadır. Örneğin, “Suzi Liberman” adlı kitabın Türkçe basımından önce Almanca, Fransızca ve İsveççe çevirileri yapılmıştır. “Sina Cephesinde Yahudi Casusları” adlı kitap ise Almanya’da 100 bin adet basılmıştır.

ŞEKİL 1: Milli İnkılap dergisinin hemen her sayısında yer verilen ilanlardır.

Dergide yer alan yazılar ile Atilhan’ın makale ve mülakatlarında Nazi hayranlığı ve savunuculuğu kendisini açık bir şekilde göstermektedir. Örneğin, Hitler’in iktidara geldiği 1933 yılında, yaşanan tartışmalara Atilhan ve diğer antisemitler de müdahil olmuş; İnkılap dergisinde yayımlanan “Dünya Siyasetinde Yeni Gelişmeler”, “Almanya’dan Alınacak Dersler” gibi muhtelif yazılarda Hitler savunusu yapılmıştır. Bu yazılarda, “Alman milletinin Hitlerle açtığı milliyet savaşına” methiyeler dizilerek Hitler’in iktidara gelişinin “son zamanların en büyük siyasi hadisesi”¹⁷ olduğu tespit edilmiştir. Hitlerin, “Yahudileri temizleme amacını” programında ilk sıraya koymasının hakikat olduğu ve bu programın çok derin ilmi esaslar üzerine kurulu olduğu söylenmiştir.¹⁸ Yahudi toplumunun bu programa karşı muhalefetlerinin “yersiz”, “temelsiz”, “boş iddia”lardan ibaret olduğu aktarılırken çeşitli

¹⁷ “Dünya Siyasetinde Yeni Gelişmeler”, İnkılap, 1933, sayı 1, s.16.

¹⁸ “Almanya’dan Alınacak Dersler”, İnkılap, 1933, sayı 2, s. 2.

yayınlarında¹⁹ Yahudi toplumunu savunan tutumların yer alması ise “çok ayıp, çok acı ve çok çirkin”²⁰ bulunmuştur. İnkılap ve Milli İnkılap dergileri ile Atilhan, kendilerine yöneltilen “Nazi hayranı”, “Yahudi düşmanı” eleştirilerini mağrur bir şekilde karşılayarak bu eleştirilere “Varda efendiler”²¹, “Maskeler aşağı”²², “Düşman saflarında”²³ gibi birçok yazıyla cevap vermiştir. Milli İnkılap, kendi deyimiyle “halis kan Türk savaşçılarına has naralarla” Yeni Savaş gazetesine “varda, savul!” diye karşılık verirken “(...) bugün Yahudi düşmanlığını ortaya koyan ve tatbik eden Hitler’in, kendi öz memleketinin kendi öz ırkının refah ve selameti namına bunu yapan Yahudi düşmanı Hitlerin ismi üzerinde bu kadar ısrar ve ibramla duruşunuzu bize nasıl ve ne suretle izah edebilirsiniz?” diye sormuştur. Atilhan, “Hitler’in dehasını” savunurken kendi “dehasını” da yüceltmeyi ihmal etmemiş ve bir adım daha ileri giderek şöyle demiştir: “Efendiler eğer garizkar değilseniz muhakkak ki gafil veya cahilsiniz, çünkü: Eğer birbirine benzeyen idealler mutlaka birer taklit ise o halde ben Adolf Hitleri değil Adolf Hitler beni taklit etmiştir.”²⁴ Atilhan oldukça ciddi bir tonda açıkladığı bu bahsi başka argümanlarla da desteklemiş ve nihayetinde şu tespiti yapmıştır: “Benim kanaatimi veren hadiseler Hitler’den en aşağı 30-40 yıl daha yaşlıdır.” Belli ki Atilhan, Yahudi düşmanlığı konusunda Hitler’den daha etkili bir isim olduğunu düşünmektedir.

Hitler’e ve Nazilerin icraatlarına öykünen Atilhan ve Milli İnkılap, ideolojik tutumlarını Hitlerizmin değil Kemalizmin tayin ettiğini belirtmiştir. Makalelerinde bu ayrım itinayla yapılmış fakat iki ideoloji arasındaki geçişlilik de dikkatlerden kaçmamıştır. “Esasen (Hitlercilik) diye bir rejim ve sistem yoktur. Nasyonal sosyalizm vardır. Bir Türk için Gazi inkılabının büyüklüğünden başka, diğer memleketlere ve diğer milletlere ait sistemlere bel bağlamanın yapacağı fena akisleri bildikleri için düşmanlar bize hep o cepheden hücum ediyorlar. (...) Burası Kemalizmin diyarıdır. Burada bu idealden başka yola sapanlara lanet olsun. Eğer telaşlarımızda samimi isek bizimle hiçbir alışverişi olmayan Hitlerizme değil, milli hisleri kökünden tahrip eden ve gün geçtikçe ehemmiyet ve tehlikesi artan beynelmilel teşekküllere hücum etmelidirler.”²⁵ Anlaşılabileceği gibi Milli İnkılap, nefret söyleminin ve fiili baskının değil “beynelmilel teşekküllerin icraatı” olarak adlandırdığı temel hak ve özgürlüklerin karşısındadır. Milli İnkılap ve aynı paralelde yayın yapan kesimlere göre Hitlerist ideoloji Kemalist ideolojiyle uyumludur. Öyle ki “Mein Kampf”ın²⁶ ruhu ile kendi eylemleri arasında garip bir anlaşma olduğunu söylerler. Şüphesiz bu “garip anlaşmanın” ortak paydasını ötekileştirilen Yahudi toplumu oluşturmaktadır. Gerek Kemalist iktidar gerekse de Milli İnkılap, Hitler’in kendi “biz”i için oluşturduğu tahayyül retoriklerinden önemli dersler çıkarmış ve buradan birçok unsur devşirerek millileştirmiştir.

Milli İnkılap Dergisinde “Kolektif Acı ve Travmanın Araçsallaştırılması”

Milli İnkılap, özellikle Osmanlı devletinin son dönemi ile erken cumhuriyet döneminde yaşanmış kolektif acı ve travmaların *simülakrılarını* yoğun olarak sayfalarına taşımıştır. Derginin sayfalarında vücut bulan temsiller ve üretilen söylemler vasıtasıyla toplumsal belleğin de yeniden yapılandırıldığı söylenebilir. “Kolektif bellek kuramcısı Maurice Halbwachs geçmişin insan zihninin yeraltı galerilerinde bilinçsiz, çağrılmayı bekleyen tamamlanmış imgeler biçiminde saklanmadığını, tersine şimdiki zamanda yeniden kurulduğunu vurgular. Halbwachs için, geçmişin hatırlanması, ait olunan grubun güncel toplumsal çerçevelerinden yola çıkarak geçmişin yeniden yorumlanması, biçimlendirmesi ve kurulması anlamına gelir.”²⁷ Buradan hareketle Milli İnkılap’ın, 1930’ların yeni ulusal tahayyülü çerçevesinde geçmişin yeniden kurulmasına hizmet ettiği söylenebilir. Keza dergi, Türklerin uzun yıllar boyunca acılar, yoksunluklar ve felaketler içerisinde kıvrandığını aktarırken

¹⁹ İnkılap; Akşam, Son Posta, Yedi Gün gibi gazetelerle Yahudi savunuculuğu yaptıkları gerekçesiyle polemiklere girerler.

²⁰ “Elim Bir Mukayese”, İnkılap, 1933, sayı 2, s. 7.

²¹ “Varda Efendiler”, Milli İnkılap, 1934, sayı 3, s. 12.

²² “Maskeler Aşağı”, Milli İnkılap, 1934, sayı 3, s. 4-6.

²³ “Düşman Saflarında”, Milli İnkılap, 1934, sayı 4, s. 2-3.

²⁴ “Maskeler Aşağı”, Milli İnkılap, 1934, sayı 3, s. 5.

²⁵ “Maskeler Aşağı”, Milli İnkılap, 1934, sayı 3, s. 6.

²⁶ Hitler’in “Kavgam” adlı otobiyografik eserinin Almanca adıdır.

²⁷ Derya Fırat-Bariş Şannan, “Yazılı Basında Ayrımcı Söylem”, Medyada Nefret Söylemi ve Ayrımcı Dil, Hrnt Dink Vakfı, Ocak-Nisan 2014, s.87.

Türkler dışında kalan etnikler ile inanç gruplarını sahnenin dışına itmiş; Çanakkale’de, Anafartalar’da, Sakarya’da, Dumlupınar’da büyük bedel ödeyen Türklerin hak ettikleri refaha ve berekete ulaşmaları gerektiğini savunmuştur. Böylelikle dergi duyguları araçsallaştırarak yıkıcı eylemlerin zeminini hazırlamıştır. Şüphesiz savaşımlardan çıkmış ve maddi zorluklar altında ezilmiş bir ülkede, geçmişi ve ödenen bedelleri nesneleştirmekten daha etkili bir figür bulunamaz.

Bu safhada öne çıkan söylemler belirli bir düzen içerisinde hareket etmiştir. Çünkü insanların zihinlerini, bilgilerini, niyetlerini, projelerini ve planlarını kontrol ederseniz, dolaylı bir şekilde onların gelecekteki eylemlerini de kontrol etmiş olursunuz.²⁸ Derginin söylem düzeninde²⁹ daha ziyade Türklerin iktisadi “kurtuluşu”, “istiklali”, “şahlanması”³⁰ nesneleşmiştir. Beklendiği gibi Türklerin ekonomik hayatta hakim olabilmesi Yahudi toplumunun ekonomik hayatın dışına atılması fikrine bağlanmıştır. Dergi birinci sayısından başlamak üzere bu ana fikir etrafında propaganda yapmıştır. Derginin çeşitli sayılarından örnekler vererek bu propagandanın nasıl yürütüldüğüne bakalım:

“Bizi bu mücadeleye sevk eden amillerin başında harbi umumide elde ettiğimiz elim tecrübeler ve istiklal harbinden sonra bütün manasile istiklalimizi kazandığımız halde mali ve iktisadi varlığımıza dikilen gözlerdir.”³¹

“Gazinin dehası sayesinde siyasi istiklali kurtulmuş olan milletimiz şimdi de iktisadi istiklalini elde etmeğe çabalyor.”³²

“Efendiler! Memleketin öz evlatları iktisadi buhran içindedirler. Bütün dünyada olduğu gibi beşeriyete musallat bir kabus onların da iktisadiyatına pençe salmıştır. Biz bu kabusun kalkmasını istiyoruz. O kalktığı gün bolluk, bereket ve refah içinde yüzeceğiz.”³³

Dergide, “Yahudi tehlikesinin memleketimizdeki tecellilerinden”³⁴, “Anadolu köylüsünün feryadından”³⁵ bahsedilirken ya da “Yahudilerle bir mücadele!”³⁶ çağrısı yapılırken atıf yapılan konu hep aynıdır: Ekonomi. Derginin iktisadi kalkınma reçetesi ise oldukça nettir: “Yahudilerin her sahada kanımızı emmesine fazla müsaade etmemeliyiz.”³⁷ “Türk köylüsünü ezen”, “köylünün mallarının kıymetini düşüren”, “Türk işçisi kullanmayan”, “Türk dükkanlarından on paralık alış veriş dahi etmeyen”³⁸ Yahudilere hadleri bildirilmelidir(!)

Bu dönemde Yahudi toplumuna karşı yürütülen propaganda yaygınlaşmış, antisemit propaganda yapan yayınlar ve yazarlar arasında büyük bir “dayanışma ruhu” ortaya çıkmıştır. Antisemit yayınlar birbirlerinin reklamını yapmış, “önemli Yahudi karşıtı yazıları” sayfalarına taşımıştır. Bu tutumun “ortak anlam dünyasını” daha etkili ve güçlü kılma isteğinden beslendiği açıktır. Örneğin Nihal Atsız, Milli İnkılap dergisine yönelik eleştirilerin yoğunlaştığı dönemde, hem Milli İnkılap dergisine sahip çıkmış hem de hayli kışkırtıcı ve sert bir tonla Yahudi karşıtı cephenin öncüleri arasına dahil olmuştur. Atsız bu yıllarda, Edirne’de çıkardığı *Orhun* adlı dergide kaleme aldığı yazılarla dikkat çekmiştir. “Komünist, Yahudi ve dalkavuk”³⁹ başlıklı yazısında, Türk milletinin dışarıdaki düşmanlarının bütün dünya olduğunu; içerideki düşmanların ise komünistler, Yahudiler ve dalkavuklar olduğunu savunmuştur. Yahudilerin Allah’ın para olduğunu söyleyen Atsız’ın Yahudi karşıtı söylem düzeninde de ekonomi en önemli belirleyen olarak öne çıkmıştır. Milli İnkılap dergisi bu bağlamda

²⁸ Teun A. Van Dijk, “Söylem ve İktidar”, Nefret Suçları ve Nefret Söylemi, Uluslararası Hrant Dink Vakfı Yayınları, İstanbul, 2010, s. 12.

²⁹ Michel Foucault’ya ait bir kavrama atıf yapılmıştır.

³⁰ Milli İnkılap’ın hemen hemen bütün sayılarında Yahudi karşıtlığı ekonomik gerekçelerle birlikte ele alınmıştır.

³¹ Milli İnkılap, 1934, sayı 1, s. 2.

³² Milli İnkılap, 1934, sayı 3, s. 4.

³³ Milli İnkılap, 1934, sayı 3, s. 6.

³⁴ Milli İnkılap, 1934, sayı 5, s. 7-8.

³⁵ Milli İnkılap, 1934, sayı 2, s. 3.

³⁶ Milli İnkılap, 1934, sayı 5, s. 9.

³⁷ Milli İnkılap, 1934, sayı 5, s. 9.

³⁸ Milli İnkılap gazetesinde yayımlanan muhtelif yazılarda geçen ifadelerden bazılarıdır.

³⁹ Orhun, 1934, sayı 5, s. 93-94.

incelendiğinde “beyler”, “zengin Yahudiler”, “Yahudi tüccarlar”, “bezirganlar”⁴⁰ gibi ifadelerin yoğun olarak kullanıldığı ve dergide yer alan karikatürlerde ağırlık oluşturduğu görülmektedir. Derginin bu tercihi bilinçli olarak yaptığını söylemek yersiz olmayacaktır. Zira, “*kanlarını bu yurt için vermiş*”, “*bu memleketin yaşaması için durmadan kan dökmüş*”, “*yurdun muhafazası ve istiklallerinin temini için huduttan hududa, cepheden cepheye koşmuş, bu vatanın hakiki sahibi ve öz evlatları bütün zenginliklerin de sahibi olmalıdır*”⁴¹ türünden tespitlere fazlaca yer veren bir dergide, “zengin Yahudi” metaforuna nefret duygusu uyandırmak için başvurulduğu anlaşılmaktadır.

Derginin ekonomik kaynaklı tespitlerine eşlik eden figürlerin başında Türklerin yüceliği ve saflığı (arılığı) gelmektedir. “Yüce Türk” metaforu dergide; cesur, mert, tok gözlü, misafirperver, kahraman, asil, mübarek, medeni, munis, cengaver gibi birçok sıfatla desteklenmiştir. Haliyle Türkler ne kadar yüce ve saf ise Yahudiler de o oranda “aşağılık ve kirli” olarak temsil edilmiştir. Derginin bu konudaki görüşlerinin de iktidarın görüşleriyle uyumlu olduğu söylenmelidir. Bu dönemde Mustafa Kemal ve diğer Kemalist kadroların “saflık” üzerine yürüttüğü tartışmaların birçok kesimi etkilediği bilinmektedir. Söz konusu yıllarda “saflık” üzerine ilginç anlatılar ve anekdotlar vardır. Örneğin; Mustafa Kemal 11 Haziran 1930’da kalabalık bir grupla çıktığı yat gezisi esnasında, Yunus Nadi’ye “ari” kelimesinin Türkçe olup olmadığını sorar. Yunus Nadi bilmediğini söyler. Abdülhak Hamit Tarhan da cevap veremez. Bunun üzerine Mustafa Kemal uzun bir açıklama yapar. Temiz, pak, güzel manasına gelen Türkçe “ari” kelimesinin Batılılar tarafından “ariyen” olarak kullanıldığını söyler.⁴² İktidarın “arılık” konusunda böylesi tespitler yaptığı bir konjonktürde, Milli İnkılap’ın nerelere varabileceğini kestirmek güç değildir.

Milli İnkılap’ın yürüttüğü Türk kimliğinin saflığı tartışmasında, dil ve nüfus başlıkları önemli tamamlayanlar olarak öne çıkmaktadır. Zira 1930’lu yıllarda, soy, ırk ve kan birliği, dilde birlik kadar önemli hale gelmiş ve biyolojik özelliklerin tanımlanması, sınıflandırılması ve denetimi politik örgütlenmenin açık hedeflerinden biri haline gelmiştir.⁴³ Bu bakımdan derginin bu bahiste de tahayyül retoriklerine sıkı sıkıya bağlı kaldığı söylenebilir. Dergiye göre Türk dili ve nüfusu, saflığını bozan bütün lekelerden arındırılmalıdır. Dergi hemen her sayısında Yahudilerin “hiçbir surette Türkçe konuşmak istemediklerini”, “Türkçe konuşmayı günah saydıklarını”, “bilerek bozuk bir Türkçeyle konuştuklarını” ve “Türkçeyle alay ettiklerini” iddia etmiştir. Bu argümanlara yaslanan dergi, o yıllarda faaliyet göstermekte olan Yahudi cemiyetlerini hedef göstermiştir. Yahudi toplumunun bu cemiyetler vasıtasıyla düşmanlıklarını gizlediğini, Türk dilini ve benliğini kirlettiğini söylemiştir. Dahası Yahudileri “Türkleştirmenin” ya da Türkçe konuşturmanın değil bu topraklardan silmenin gerekli olduğunu savunmuştur. Dergiye göre Türkçe, sadece saf kan Türkler tarafından konuşulmalı, başta Yahudiler olmak üzere bütün “ötekiler” Türk dilinden uzak durmalıdır. Dergi, dilde birliğin ve arılığın ancak bu yöntemle sağlanabileceğini propaganda etmiştir.

Benzer söylemler Türk ve Yahudi nüfusları karşılaştırılırken de dile getirilmiştir. Dergiye göre, Türk nüfusunun arttırılması önemli bir zorunluluktur. Dergi, Türkiye’nin önündeki engelleri aşabilmesi için “saf kan Türk nüfusunu” arttırması gerektiğini savunmaktadır. Örneğin İnkılap dergisi, 1 Ağustos 1933’te, Almanya’da gerçekleşen *Nazi tazyiki*⁴⁴ neticesinde Türkiye’ye gelmek isteyen Yahudiler olduğunu belirterek “*Asla! Bu vatan yeni bir Yahudi kafilesini kabul edemez!*” başlıklı bir yazı yayımlamıştır. Dergi, “düşman Yahudi nüfusunun” değil, Türk nüfusunun arttırılması gerektiğini savunmuş; mevcut Yahudi nüfusuyla baş edemeyen Türkiye’nin, yeni bir Yahudi kafilesıyla daha büyük sorunlar yaşayacağını iddia etmiştir. Yaklaşık bir yıl sonra aynı iddia, benzer söylemlerle Milli İnkılap sayfalarında yankılanmıştır. Derginin beşinci sayısında “*Dikkat*” başlığıyla yapılan duyuru oldukça çarpıcıdır: “*Almanya’dan kovulan Yahudilerin bir kaçını İstanbul’da görüyoruz. Bunların transit geçerken burada inmeleri ve Yahudi teşkilatı sayesinde hükümetten gizlenmeleri mümkündür.*”

⁴⁰ Tüccar anlamına gelen “bezirgan” kelimesinin karşılıkları arasında Türk Dil Kurumu sözlüğünde “Yahudi”nin de yer alması önemli bir ayrıntı olarak göze çarpmaktadır.

⁴¹ Milli İnkılap dergisinin muhtelif sayılarında geçen ifadelerdir.

⁴² Atatürk’ün Bütün Eserleri, cilt 23, “Ari” kelimesi hakkında sohbet, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2008, s. 315-316.

⁴³ Sibel Yardımcı-Şükrü Aslan, 1930’ların Biyopolitik Paradigması: Dil, Etnisite, İskan ve Ulusun İnşası, Doğu Batı, sayı 44, 2008, s. 132.

⁴⁴ Derginin ifadesidir.

Polisimizin ve halkımızın nazarı dikkatini celbederiz."⁴⁵ Dergi, Yahudi nüfusuna karşı Türk nüfusunun, "halis kan Türk muhacirleri getirmek", "köylünün birden fazla evlenmesi için kanun yapmak", "boş kalan kadınlara koca bulmak", "tüm memlekette izdivacı teşvik etmek" ve "doğum oranını arttırmak" suretiyle arttırılmasını salık vermiştir. Dergi devamla bunun için ortamın ziyadesiyle uygun olduğunu aktarmış ve eklemiştir: "*Süt, köylerimizde bulaşık suyu gibi sokağa dökülüyor. Mebzuldür. Gürbüz Anadolu kızlarının memeleri dört beş yavruyu besleyecek kadar verimlidir.*"⁴⁶ Derginin, Türk nüfusunu arttırmaya ilişkin önerileri dönemin ruhunu anlamak ve yorumlamak bakımından dikkate değerdir. Büyük bir ciddiyetle gündemleştirilen bu söylemler, nüfusu kontrol altında tutma politikalarının çıktıkları olarak okunabilir.

Milli İnkılap dergisi "Kemalizm'in temiz gölgesine"⁴⁷ sokularak "*Kemalizmin Türkiye için Türk, Türk için Türkiye idealinin muazzam bir abidesi*" olduğunu savunmuştur. Buradan öğrendiği derslerle Türklüğün ne kadar yüce ve temiz olduğunu dile getirmiştir. "İçine bir damlacık yabancı ve kirli su karışmamış Türklüğün" büyük bir imtiyaz olduğu fikrini işlemiştir. Türklüğün büyüklüğü ve temizliği figürlerine kaçınılmaz olarak "düşman Yahudi" figürleri eşlik etmiştir. Yahudiler yok edilmedikçe ne ekonomik açıdan refaha ulaşabilmenin ne de Türk kimliğine yönelik tehditleri bertaraf etmenin mümkün olmadığı savunulmuştur. Derginin, ortak tarihi ve acıları araçsallaştırırken salık verdiği şey bir nevi arınma işlemidir. Saflığı bozan, yüce benliği kirleten unsurların bünyeden "temizlenmesi" isteğidir. Arınmanın temizlenme fikriyle beraber ele alınması boşuna değildir. İktidarlar da bu düşünceyle hareket etmekte; arındıkça temizlendiklerine, temizlendikçe yücelik ve saflıklarını muhafaza ettiklerine inanmaktadırlar. Noam Chomsky'nin "gerçek gibi gösterme" olarak tarif ettiği durum, bu tutumla örtüşmektedir. Chomsky'ye göre, tarihi de tamamıyla çarpıtmak gerekir. Bu, hastalıklı tutumları alt etmenin bir başka yoludur; böylece saldırı düzenleyip birilerini yok ettiğimizde, olayların başka türlü görünmesini sağlayabilir; kendimizi bazı gerçek saldırganlara ve canavarlara karşı savunduğumuzu söyleyebiliriz.⁴⁸

Ötekileştiren Söylemden Kitlese Şiddete: "Peygamberin sopa ile kovaladığını biz ne yapsak yeridir!"

Bu aşamada, nefret ve korku iyice tırmandırılarak kitlese şiddetin patlak vermesi hedeflenmiştir. Dergi, bu maksatla Yahudi toplumunu düşmanlaştıran, Chomsky'nin deyiimiyle canavarlaştıran figürler yaratmıştır. Söz konusu figürler Yahudi toplumunun, insan hak ve hürriyetlerinden soyutlanmak suretiyle dolaysız olarak şiddetin hedefi haline getirildiğini göstermektedir. Derginin söylemlerinde öne çıkan figürlerin başında "hain" ve "casus" Yahudi figürü yer almaktadır. Cevat Rifat Atilhan ve Milli İnkılap, Yahudilerin Sina ve Filistin cephelerinden⁴⁹ bu yana hıyanet ve casusluk faaliyetleri içerisinde olduğunu savunmuştur.⁵⁰ Atilhan'ın hain ve casus Yahudi figürlerini işleyen onlarca kitap ve makale yazmış olması "biz" in inşasında bu figürlerin ne kadar etkili olduğunu göstermektedir. Bu figürler sadece Milli İnkılap tarafından değil antisemit yayınların tamamı tarafından kullanılmıştır. İşte Orhun'dan bir örnek: "*Hatta mütareke yıllarında İstanbul'u süsleyen(!) İngiliz, Fransız, Amerikan, İtalyan, Yunan ve Ermeni bayrakları arasında bir de Yahudi bayrağı olduğunu unutmadık.*"⁵¹

Yahudilere yönelik "hain" ve "casus" suçlamalarının özellikle sınır boylarında daha baskın bir şekilde ön plana çıkarılmasının Trakya'nın konumuyla ilgili özel bir anlamı vardır. "Trakya Olayları"nın patlak vermesinden hemen önce Trakya Umumi Müfettişi İbrahim Tali Öngören'in otuz üç gün süren Trakya gezisi sonrasında hazırladığı raporda Yahudilerin casuslukla suçlanması ve 1934 Haziran'ında çıkarılan 2510 sayılı İskan Kanunu'nda "casuslukları sezilenleri sınır boylarından uzaklaştırma" maddesinin yer alması "hain ve casus Yahudi" figürünün "resmi dayanaklarını" oluşturmuştur. İskan

⁴⁵ Milli İnkılap, 1934, sayı 5, s.6.

⁴⁶ "Anadolu'nun Nüfusunu Arttırmalıyız", Milli İnkılap, sayı 3, s.3.

⁴⁷ Milli İnkılap'a ait ifadedir.

⁴⁸ Noam Chomsky, Medya Denetimi, Everest Yayınları, İstanbul, 2008.

⁴⁹ Birinci dünya savaşı yıllarında Almanların baskısıyla açılan bir cephe.

⁵⁰ Milli İnkılap, 1934, sayı 3, s. 4.

⁵¹ Orhun, 1934, sayı 7, s. 140.

Kanunu her ne kadar 1934 Haziran'ında yasalassa da 27 Nisan 1932'de Bakanlar Kurulu'nca görüşülmüş, 2 Mayıs 1932 günü de meclise sunulmuştur.⁵² Bu veriler iktidarın uzunca bir süre Trakya'nın özel konumu nedeniyle "Yahudi meselesiyle" alakadar olduğunu göstermektedir. İktidarın tutumu dikkate alındığında antisemit yayınların "casusluk" suçlamalarının münferit olmadığı görülmektedir. Aksine bu yayınlar iktidarın ve bir bütün olarak devlet kurumlarının resmi kararlarına yaslanarak propagandalarına "inandırıcılık" kazandırmışlardır. "Yahudiler hain ve casus olmasa idi devletimiz önlem alır mıydı" diyerek endişeyi tırmandırmış; Türklere, sadece Yahudilere karşı değil Trakya sınırının öte tarafına karşı da tetikte olma çağrısı yapmışlardır. Zira o yıllarda olası bir İtalyan saldırısı, iktidarın çekindiği konuların başında gelmektedir.⁵³ Bu saldırıda rol üstlenebileceğinden şüphelenilen Bulgarlar ve pek tabii "tarihi husumetler bulunan" Yunanlar başlıca sınır ötesi tehditler arasında görülmüştür. Milli İnkılap, sayfalarına taşıdığı yazı ve karikatürler vasıtasıyla bu "tehditleri" sürekli gündemde tutmuştur.

İnsanı, bilinmeyen dokunuşundan daha çok korkutan hiçbir şey yoktur.⁵⁴ Milli İnkılap'ın sayfalarında büyütülen "Yahudi'nin ölümcül dokunuşu" tam da böyle bir şeydir. Hainlik ve casusluk söylemiyle yayılan endişe Türklerin "inançlarının", "ırzlarının", "namuslarının" ve "hayatlarının" tehlike altında olduğu propagandasıyla birleşmiştir. Öyle ki Yahudiler "*ekmeğini yedikleri milletin gözünü oyan, mukaddesatına, varlığına düşman olan*", "*her birimizin yüzlerce misaline şahit olduğumuz kötülükleri pervasızca ve mütemadiyen irtikab eden*", "*Edirne'nin şanlı cumalarını cumartesiye çeviren*", "*Koh basilinden daha azgın mikroplar perçimleyen*"⁵⁵ mahluklar olarak tarif edilmiştir. Yahudi toplumunu aşağılayan ifadeler "*namussuz bezirgan*", "*kahpe*", "*alçak*", "*asalak*", "*namert*", "*nankör*", "*yalancı*", "*garazkar*", "*çirkef*", "*uğursuz*", "*şeytanın çocukları*", "*dinsiz*", "*imansız*" gibi sayısız sıfatla desteklenmiştir.

Yahudi toplumunu değersizleştirerek kitlesel şiddetin taşlarını döşeyen figürlerden birisi de "hayvansılaştırma" figürüdür. Semelin'e göre düşmanın "hayvansılaştırılması" aslında ona karşı girişilecek şiddet eyleminin muhtemel patlak verisi için çok önemli bir belirtidir. Milli İnkılap'ın hemen her sayısında yer verilen "zararlı hayvan" figürleri "Yahudilerin teşkil ettiği tehdidi" anlatmak için kullanılmıştır. Dergi, halk inanışlarını da dikkate alarak "uğursuz hayvan" figürlerini sıklıkla kullanmıştır. "Yılan", "böcek", "parazit", "karga", "çiyan", "it" en çok kullanılan figürler olmuştur. Bu hayvanlara ilişkin Anadolu'da onlarca olumsuz atasözü, deyim, anlatı ve inanış bulunması tesadüf değildir. Hepsinin ortaklaştığı nokta bu hayvanların uğursuz, pis ve zararlı olduğudur. Dergide kullanılan figürler vasıtasıyla Türkler arasında yaratılmak istenen duygu oldukça nettir: "Bu zararlı, uğursuz hayvanları yok etmezsek onlar bizi yok edecek." Örneğin, "şekil 2'deki" karikatürde "fareleştirilen Yahudi" figürü yer almaktadır. Yahudi figürünün altında yer alan "iyi amma dişlerin kırılmağa başladı" ifadesi önemli bir detaya işaret etmektedir. Zira bu karikatür vasıtasıyla Almanya'da Yahudilere karşı uygulamaya konan politikalar "ince bir şekilde" alkışlanırken "zararlı hayvana" benzetilen Yahudilerin, Türkiye'de de bu şekilde karşılanması gerektiği savunulmuştur.

⁵² Celal Bayar, "Önsöz", Şark Raporu, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2006, s. 11.

⁵³ Ayrıntılı bilgi için Ayhan Aktar'ın, Trakya Yahudi Olaylarını "Doğru" Yorumlamak başlıklı makalesine bakılabilir.

⁵⁴ Elias Canetti, Kitle ve İktidar, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2006, s. 15.

⁵⁵ Milli İnkılap gazetesinin atıf yapılan yazılarında yer alan ifadelerdir.

ŞEKİL 2: Milli İnkılap, 1 Haziran 1934, sayı 3, s. 16

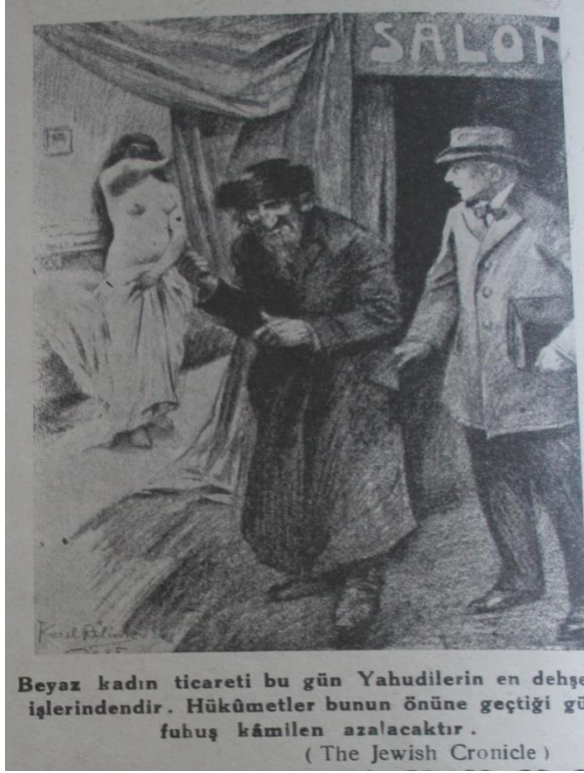
Derginin Yahudileri “hayvansılaştıran” figürlerine cinsel figürler de eklenmiştir. Birçok karikatürde Yahudi erkekler “şehvet düşkün” olarak tasvir edilmiştir. “Şeref”, “haysiyet”, “namus” gibi “hiçbir insani erdemden nasibini almamış Yahudiler” bu figürler aracılığıyla da “hayvansılaştırılmıştır”. Bu figürlerin 1930’ların Türkiye’sinde nasıl bir etki uyandırabileceğini kestirmek güç değildir. Dergi, şiddet eylemleri yaşanmadan önce sayfalarına taşıdığı her görselle, kullandığı her sözcükle Yahudi toplumunu zihinlerde öldürmeye başlamıştır.

Nihayetinde dergi, “Yahudi tehdidini” ölüm-kalım ikilemine indirgemiş ve ne yapılması gerektiğini açıkça söylemiştir. “Karnı doymayanlara”, “Anadolu’nun yiğit evlatlarına”, “has kan Türklere”, “yoksul köylülere” harekete geçme çağrısı yapmıştır. Nihal Atsız’ın satırlarıyla “Yahudi meselesini ilk halledenin Almanya olduğu” aktarılmış ve “Biz kızarsak Almanlar gibi Yahudileri imha etmekle kalmaz, daha ileri gideriz: onları korkuturuz. Malum ya ataların sözüne göre Yahudi’yi öldürmektense korkutmak yektir.”⁵⁶ denmiştir. Bu söylemler Trakya olaylarının patlak verdiği ve hala devam etmekte olduğu esnada yayılmıştır. Kullanılan ifadelerden hareketle derginin şiddet eylemlerini yaygınlaştırmak niyetinde olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim dergi, eylemlerin yıkıcı etkisini arttırmak için olaylara sahne olan yerlerden gönderilen yazılara yer vermiştir. Örneğin Uzunköprü’den gönderilen bir yazıda şu ifadeler yer almıştır: “Onlar dünyanın en soysuz milletidir. Onun için Tanrı onları her vakit ezilmeğe mahkûm etmiştir. (...) Tanrı’nın sevmediğini peygamber kovalarmış. Peygamberin sopa ile kovaladığını biz ne yapsak yeridir.”⁵⁷ Nihal Atsız’ın “Almanlar gibi imha etmek” olarak formüle ettiği tutum, Trakya’da dini söylemlerle sentezlenerek hayata geçirilmiştir. Mülki amirlerin ve kolluk kuvvetlerinin hiçbir müdahalesiyle karşılaşmayan grup, iki hafta boyunca yağma, linç, tecavüz

⁵⁶ Nihal Atsız, “Musa’nın Necip(!) Evlatları Bilsinler Ki”, Orhun, 1934, sayı 7, s. 140.

⁵⁷ Osman Oğ. Rasih, Milli İnkılap, 1934, sayı 5, s. 8.

eylemlerine girişmiş; “olaylar” saldırılara maruz kalan Yahudilerin Trakya’yı terk etmesiyle neticelenmiştir.

ŞEKİL 3: Milli İnkılap, 1 Mayıs 1934, sayı 1, s. 16

ŞEKİL 4: Milli İnkılap, 1 Mayıs 1934, sayı 1, s. 15

Dergi olaylar bittikten sonra da kışkırtıcı söylemler kullanmaya devam etmiş, 15 Temmuz 1934 tarihinde yayımladığı altıncı sayısında kapağına şu ifadeleri çıkarmıştır: “Yahudi, beşer hayatının kabusu ve insan cemiyetlerinin kirlili bir köpüğüdür. Onun çekildiği yerlerde bahar havası altında ebedi saadetler vücut bulur.”⁵⁸ Dergi, Trakya’da gerçekleşen şiddet eylemlerini büyük bir memnuniyetle karşılamıştır. “Türk’ün saadetini” Yahudi toplumunun yıkımı üzerine kuran dergi, “Yarın Milas veya İzmir’i istemeyeceklerini bize kim temin edebilir”⁵⁹ diyerek başka illerde de benzer eylemleri teşvik etmiştir. Bununla birlikte bir iddiayı da sayfalarına taşımıştır. Dergiye göre, Trakya ve Çanakkale’de cereyan eden olaylar Yahudi teşkilatlarının uydurmasıdır; bu teşkilatların yaygaralarından ibaret yeni bir ihanet örneğidir.⁶⁰ Anlaşılacağı üzere dergi, bir taraftan yaşanan şiddet eylemlerini körüklemiş öte taraftan da yayınının durdurulmasına mani olmak için manipülatif söylemlere başvurmuştur.

⁵⁸ Milli İnkılap gazetesinin 4, 5 ve 6. sayılarında kapağında yer alan karikatürler “Der Stürmer” gazetesinden alınmıştır. Rıfat Bali, The Jewish Chronicle gazetesini referans göstererek Atılhan’ın bu karikatürleri Almanya gezisi esnasında aldığını söyler. Söz konusu karikatürler 1934 yılında önce Der Stürmer gazetesinde daha sonra (Türkiye’ye uyarlanarak) Milli İnkılap gazetesinde yayımlanmıştır. Der Stürmer ve Milli İnkılap gazeteleri arasındaki ilişki antisemit yayınların uluslararası “ağlarını” göstermesi bakımından önemlidir. Rıfat Bali, “1934 Trakya Olayları” adlı kitabında aralarında bu karikatürlerin de bulunduğu çok sayıda görsele yer vermiştir.

⁵⁹ Milli İnkılap, 1934, sayı 6, s. 3.

⁶⁰“Yine O Yaygaralar Yine O Maskara Gürültüler”, Milli İnkılap, 1934, sayı 6, s.2.

Sonuç

Trakya Olayları'nın çok katmanlı yapısı, Yahudi toplumunu düşmanlaştıran söylemlerin ne kadar etkili olduğunu göstermektedir. Milli İnkılap dergisi sayfalarına taşıdığı Yahudi temsilleriyle düşmanlaştıran söylemlerin yayılmasında önemli sorumluluklar üstlenmiş, geri dönüşü olmayan olayların faileri arasında yer almıştır. Bununla birlikte düne kadar Yahudilerle komşuluk ilişkisi içerisinde olan, aynı sokakları adımlayan, aynı sokaklarda çocuklarını büyüten insanlar "bir anda" yıkıcı şiddet eylemlerinin aktörleri haline getirilmiştir. Bu sonuç Yahudi toplumuna ait olumlu imajların büyük bir hızla silindiğini ve aynı hızla "büyük bir tehdit" algısının yerleştirildiğini göstermektedir. Şüphesiz bu algının yaratılması ve oldukça kısa bir zaman diliminde şiddet eylemlerine dönüşmesi iktidarın yönlendirmesi olmaksızın mümkün değildir. Her ne kadar dönemin iktidarı yaşanan olayları tasvip etmediğini söylese de bu tutum ikna edici olmaktan uzaktır. Şayet 1930'lar Türkiye'sinin sosyo-ekonomik, sosyo-politik atmosferi ile iktidarın kitle iletişim araçlarına yüklediği misyon hakkında sayısız bilgi ve belge bulunmasaydı, İsmet İnönü'nün, 5 Temmuz 1934'te mecliste yaptığı konuşma ve akabinde Milli İnkılap dergisinin kapatılması kafi gelebilirdi. Dahası, yaşananlara günlerce seyirci kalan iktidarın olaylardan ve derginin içeriğinden geç haberdar olduğu düşünülebilirdi. Lakin olaylar aksi yönde gelişmiştir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

Atatürk'ün Bütün Eserleri Cilt:23, İstanbul, Kaynak Yayınları, 2008.

BALİ, Rıfat N., **1934 Trakya Olayları**, İstanbul, Kitabevi, 2008.

BAUDRILLARD, Jean, **Simülakrlar ve Simülasyon**, Ankara, Doğu Batı Yayınları, 2011.

BOZKURT, Celil, **Yahudilik ve Masonluğa Karşı Cevat Rifat Atilhan**, Doğu Kütüphanesi, 2012.

CANETTİ, Elias, **Kitle ve İktidar**, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2006.

CHOMSKY, Noam, **Medya Denetimi**, İstanbul, Everest Yayınları, 2008.

ÇAVDAR, Ayşe ve YILDIRIM, Aylin B. (Ed.), **Nefret Suçları ve Nefret Söylemi**, İstanbul, Uluslar arası Hrant Dink Vakfı Yayınları, 2010.

FOUCOULT, Michel, **Söylemin Düzeni**, İstanbul, Hil Yayın, 1987.

NORA, Pierre, **Hafıza Mekanları**, Ankara, Dost Kitabevi, 2006.

SEMELİN, Jacques, **Arındırma ve Yok Etme: Katliam ve Soykırımın Siyasi Kullanımları**, İstanbul, İletişim Yayınları, 2011.

TRAVERSO, Enzo, **Geçmiş Kullanma Kılavuzu, Tarih, Bellek, Siyaset**, İstanbul, Versus Kitap, 2009.

YILDIZ, Ahmet, **"Ne Mutlu Türküm Diyebilene" Türk Ulusal Kimliğinin Etno-Seküler Sınırları (1919-1938)**, İstanbul, İletişim Yayınları, 2010.

MAKALELER

AKTAR, Ayhan, “Trakya Yahudi Olaylarını “Doğru” Yorumlamak”, Tarih ve Toplum, Kasım 1996.

ARMSTRONG, Scott, “Sansür Hileleri”, Gerçekler Nasıl Karartılıyor? Medya ve Savaş Yalanları, Yordam Kitap, İstanbul, 2007

ATILHAN, Cevat Rifat, “Düşman Saflarında”, Milli İnkılap, 15 Haziran 1934.

_____, “Maskeler Aşağı”, Milli İnkılap, 1 Haziran 1934.

_____, “Alber Saltiyel, Sana Soruyorum, Cevap Verebilir Misin?”, Milli İnkılap, 1 Haziran 1934.

_____, “Bir Yahudi Müdafii -Ve İlk Defa Türkiye’de Vukua Gelmiş Bir Hal”, İnkılap, 1 Mayıs 1933.

_____, “Yahudilerin Feryatları”, İnkılap, 1 Haziran 1933.

_____, “Asla! Bu Vatan Yeni Bir Yahudi Kafilesini Asla Kabul Edemez”, İnkılap, 1 Ağustos 1933.

_____, “Antisemitizm 1-2-3”, İnkılap, 1933.

_____, “Bu Hareket İnkılap Uğrunda Dökülen Türk Kanlarına Hüremetsizliktir”, İnkılap, 1 Eylül 1933.

_____, “Bir Yahudi Müdafii”, İnkılap, 1 Mayıs 1933.

ATSIZ, H. Nihal, “Komünist, Yahudi ve Dalkavuk”, Orhun, 21 Mart 1934.

_____, “Musa’nın Necip (!) Evlatları Bilsinler ki”, Orhun, 25 Mayıs 1934.

_____, “Başvekil Saracoğlu Şükrü’ye İkinci Açık Mektup”, Orhun, 1 Nisan 1944.

BEKİR, Ak, “Türkler-Yahudiler”, İnkılap, 1 Mayıs 1933.

FORD, Hanry, “Beynelmilel Yahudi”, Milli İnkılap, 1 Mayıs 1934.

FRİÇ, Teodor, “Yahudiliğin Hakiki Mahiyeti”, Milli İnkılap, 1 Mayıs 1934.

HALBWACHS, Maurice, Kolektif Bellek ve Zaman, Cogito, 2007.

HASAN, Fehmi, “Bir Bezirgan”, Milli İnkılap, 1 Haziran 1934.

HİLMİ, Cahit, “Varda Efendiler”, Milli İnkılap, 15 Mayıs 1934.

LEMİ, Osmanoğlu, “Almanya’dan Alınacak Dersler”, İnkılap, 1 Mayıs 1933.

MUHTAR, Cevdet, “Milli Vahdet ve Gençlik”, İnkılap, 1 Eylül 1933.

RASİH, Osman Ođ. “**Kari’ Yazısı**”, Milli İnkılap, 1 Temmuz 1934.

TEKELİ, İlhan, “**Tarih Yazıcılığı ve Öteki Üzerine Düşünceler**”, Tarih Eğitimi ve Tarihte “Öteki” Sorunu, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1998.

VEDAT, Reşat, “**Yarım Kan**”, İnkılap, 1 Ağustos 1934.

YARDIMCI, Sibel ve ASLAN, Şükrü, “**1930’ların Biyopolitik Paradigması: Dil, Etnisite, İskan ve Ulusun İnşası**”, Doğu Batı, sayı 44, 2008.

(İnkılap ve Milli İnkılap Dergilerinde İmzasız Yayımlanan Makaleler ve Yazılar)

“**Alman Müesseseleri ve Yahudiler**”, Milli İnkılap, 1 Mayıs 1934.

“**Anadolu’dan Feryad**”, Milli İnkılap, 15 Mayıs 1934.

“**Biraz da Kendi Ağızlarından İştelim**”, Milli İnkılap, 15 Mayıs 1934.

“**Darülfünunlu Gençleri Alkışlamalıyız**”, İnkılap, 1 Nisan 1933.

“**Dünya Siyasetinde Yeni Hadiseler**”, İnkılap, 1 Nisan 1933.

“**İçtimai Bünyemiz Hastadır Tedavi Etmeliyiz**”, Milli İnkılap, 15 Haziran 1934.

“**İçtimai Yaralarımız**”, Milli İnkılap, 1 Temmuz 1934.

“**Her Şeyden Evvel Türk**”, Milli İnkılap, 1 Temmuz 1934.

“**Karasso**”, Milli İnkılap, 1 Temmuz 1934.

“**Köylüyü Bugünkü Vaziyetinden Kurtarmalıyız**”, Milli İnkılap, 15 Mayıs 1934.

“**Milas Yahudileri**”, İnkılap, 1 Eylül 1933.

“**Son Posta Gazetesine Cevap**”, İnkılap, 1 Haziran 1933.

“**Türkün Fazileti Hükümetin Büyüklüğü**”, Milli İnkılap, 1 Haziran 1934.

“**Orhun’da Okuyunuz**”, Milli İnkılap, 15 Haziran 1934.

“**Yahudilerle Bir Mücadele**”, Milli İnkılap, 1 Temmuz 1934.

“**Yahudilerin Feryatları**”, İnkılap, 1 Haziran 1933.

“**Yahudiler İsimlerimize Dokunmayınız**”, Milli İnkılap, 1 Temmuz 1934.

“**Yahudiler Kıpırdandı**”, İnkılap, 1 Mayıs 1933.

“**Yahudi Sporcular**”, Milli İnkılap, 1 Temmuz 1934.

“**Yahudi Tehlikesinin Memleketimizdeki Tecellilerinden**”, Milli İnkılap, 1 Temmuz 1934.

“**Yolumuz**”, Milli İnkılap, 1 Mayıs 1934.

RAPORLAR

AKTOPRAK, Elçin, **Bir ‘Kurucu Öteki’ Olarak: Türkiye’de Gayrimüslümler**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İnsan Hakları Merkezi, 2010.

BAYAR, Celal, Şark Raporu, Kaynak Yayınları, 2006.

FIRAT, Derya- ŞANNAN, Barış- ŞAHAN, İdil Engindeniz, **Medyada Nefret Söylemi ve Ayrımcı Dil**, Hrant Dink Vakfı, Ocak-Nisan 2014.

ÖNGÖREN, İbrahim Tali, **Trakya Raporu 1934**, Kaynak Yayınları, 2017.

TEZLER

BOZKURT, Celil, **Eserleri Ve Fikirleriyle Cevat Rifat Atilhan**, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2011.

ÇAY, Mustafa Murat, **Cevat Rifat Atilhan –Askeri, Siyasi ve Fikri Yönleriyle-**, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.

KANUNLAR

2510 Sayılı İskan Kanunu (1934). T.C. Resmi Gazete, 2733, 21 Haziran 1934.